

A magyar katolikus kispapok testülete is kivette részét az ünnepekből. A szemináriumi egyházirodalmi iskolák, élükön a budapestivel, Szent István napján délután 5 órakor a magyar katolicizmus és a királyság 900 éves jubileumának tiszteletére a *Szent István Társulat* dísztermében hódoló ünnepet rendeztek. A matinén megjelent *Zichy* Nándor gróf is nejevel és *Mailáth* György gróffal, a püspöki kar képviselőjében *Mailáth* Gusztáv gróf és *Firczak* Gyula püspökök jöttek el.

Az ünnepséget a növendékpapok egyesült énekkara a pápai himnusz éneklésével kezdte, aztán *Bussély* Imre kispap megnyitó beszédet mondott. Az énekar éneket adott elő Szent Imréhez, *Wajdits* Károly pécsi papnövendék pedig *Reinhold* egy impromptuját adta elő zongorán. A magyar katolicizmusról és királyságról értekezést olvastak fel, utána *Szabó* Tamás a *Szózat*-ot szavalta. *Nagy* Lajosnak, az esztergomi kispapság fejének zárószavával és az énekkarnak egy királyindulójával véget ért az ünnep, a mely után *Városvy* Gyula preláts a kispapok nevében köszönetet mondott a nagyszámu vendégsereg megjelenésért. A kispapokat *Zichy* Nándor gróf buzdította aztán egyházuk és a haza szolgálatára. *Mailáth* Gusztáv gróf erdélyi püspök pedig főpásztori áldását adta az egész gyülekezetre.

A margitszigeti hid fölavatása.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, aug. 20.

A vén Duna leányát, a viruló Margitszigetet merészen ives vashid köti örökre az ifju, életerős Budapesthez. A főváros napfényes nászban ölelte magához ifju menyasszonyát s ez ünnepen, mint örömapa vett részt családjával együtt a sziget magyarszívü, fenséges gazdája, *József* királyi herceg.

A hidavatás vasárnap délután folyt le. A magyar kormány minden nagyobb pompa nélkül készítette elő az ünnepet, de *József* királyi herceg, mint házigazda, fordított egyet a dolgon, s bőkezü vendéglátásával, mindenekfölött pedig Budapest szeretetétől áthatott magyaros beszédével emlékeztetéssé tette a matgitszigeti hidszárny avató ünnepét.

A hid története ismeretes. A királyi herceg hozzájárulásával a kormány valószínűleg meg a régi tervet s a Margit-hid középső pilléréből rövidke szárnyhidat épített a szigetre. A hid maga nem nagyszabásu alkotás; de fontos és költséges volt a szigeti töltés építése, a mely keskeny földnyelv formájában messze nyulik a Duna vizébe.

A hidavatás.

Vasárnap délután négy és öt óra közt kezdődött a parádé. A sziget teljes díszben állott. Fái közt lobogók tarkállottak, s a hidfőhöz épített földtől folyosó vége diadalív módjára galylyal és zászlókkal volt fölékesítve. A följárón a sziget népe sorakozott, a hidfőnél pedig a meghívottak gyülekeztek. Balkézfől öt soros tribünön hölgyek foglaltak helyet szemben az aranykoronás díszsátorral, a melynek közelében keletiszőnyegekkal takarták be a földet. Itt várakoztak: *Perczel* Dezső, a képviselőház elnöke és *Tallán* Béla, a képviselőház alelnöke, *Rakovszky* István, az állami számvevőszék elnöke, *Wekerle* Sándor, a közigazgatási bíróság elnöke, *Lobkovitz* Rudolf herceg hadtestparancsnok *Koller* vezérkari ezredessel és *Szirmay* gróf lovaszázados segédtsízzel, *Bolla* Kálmán altábornagy honvédségi adlatus és *Braun* alezredes, *Czibulka* Hubert lovag altábornagy, *Albach* Gyula, *Bihar* Ferenc, *Stesser* György és *Major* Árpád vezérőrnagyok, *Czirák* Antal gróf főrendiházi tag, *Márkus* József főpolgármester, *Rózsavölgyi* Gyula alpolgármester és *Kullmann* Lajos fővárosi tanácsos, *Rudnay* Béla főkapitány, *Libits* Adolf, udvari tanácsos, *József* királyi herceg jószágigazgatója, *Lukvigh* Gyula, főrendiházi tag, a magyar királyi államvasutak elnökigazgatója, *Konkoly-Thege* Miklós orsz. képviselő, *Vértessy* Kálmán osztálytanácsos, *P. Theurewik* Emil egyetemi rektor, *Lers* Vilmo dr., *Hollán* Sándor dr. és *Ary* Pál dr. miniszteri titkárok, *Nagelmackers*, a hálókocsitársaság enöke, *Gerenday* felügyelő, *Gerő* Károly, a villamos asut főtitkára és mások.

A társaság legünnepeltebb alkja volt *Libits* Adolf, a kir. herceg jószágigazgatója, a ki nemrég épült föl nagy betegségéből s legutóbb udvari ta-

nácsos lett. Mindenki örömmel üdvözölte a daliás urat, a ki aranybrokát atillájában üde, egészséges színü arccal járt-kelt és rendezkedett az ünnepen, a mely csak kezdete a szigeten tervbe vett nagy reformoknak.

A hidszárny másik végén, a mely a Margit-hidba nyílik, a kormány Budapesten időző tagjai és az államtitkárok várakoztak. Itt voltak: *Szell* Kálmán miniszterelnök, *Hegedüs* Sándor kereskedelmi, *Darányi* Ignác földmívelési, *Wlassics* Gyula, vallás- és közoktatási, *Lukács* László pénzügyi, *Plósz* Sándor igazságügyi és *Cseh* Ervin horvát miniszter, *Nagy* Ferenc dr. és *Csörgheő* Gyula kereskedelmi, *Gromon* Dezső honvédelmi, *Graczenstein* Béla pénzügyi, nemeskéri *Kiss* Pál földmívelési és *Gulner* Gyula belügyi államtitkárok, valamennyien díszmagyarban. A sajtónak, a mely a meghívástól az ünnep utolsó pillanatáig meseszerű kényelmet élvezett, szintén itt jutott hely.

A Margit-hidon az egész ünnep alatt tódult a nép és zavartalanul siklott tova a sok zsufolt villamos. A rendőröknek, a kiket maga *Rudnay* főkapitány dirigált, egyszer se kellett közbelépniök, mert a tömeg illedelmes volt s nem voltak esztergomi zavarok.

Öt órára pontban megérkezett a hercegi család. Négy szürke, a kir. herceg méneséből, vonta az első hintót, a melyben *József* kir. herceg és *Klotild* kir. hercegnő ült felül, szemben pedig *József* Ágost kir. herceg és huga, *Erzsébet* hercegné asszony. A második hintóban ült *Szirmay* Sarolta grófnő urvarhölgy *Szmrecsányi* tábornokkal és *Vécsey* báró parancsértiszttel. A hidon tolongó nép hosszasan éljenzett, a hölgyek kendőiket lobogtatták, a honvédenekar pedig eljátszotta a *Gotterhaltét*.

Nyájasan köszönt jobbra-balra az egész hercegi család, azután a kormány tagjait üdvözölve, elindult a hid közepén, a hófehér kőporra terített szőnyegen. Elül *Klotild* kir. hercegnő ment *Szell* Kálmán miniszterelnökkel. A hercegnő fekete selyemruhában volt, elül hálós gyöngydiszszel, nyakában széles csipkegallérral. Fején egyszerű fekete tollas szalmakalap. Mögöttük *József* kir. herceg lépdelt *Hegedüs* Sándorral. A kir. herceg lovas-tábornoki díszgyeenuhában volt, karján széles fekete szalaggal, a mi az udvari gyász előírása. *József* Ágost kir. herceg dragonyos-kapitányi uniformisában *Erzsébet* hercegnő oldalán lépdelt. Az ifju hercegné asszony leányos bájossága mindenkit meghódított. Nyájás mosolylyal nézelődött, s folyton kérdésekkel ostromolta a mellette haladó *Darányi* minisztert. Karsu alakján pedig az első nagylányos hosszú ruhák egyikét (krémszínü egyszerű selyemtoalett) viselte. Izléses és szép toalett volt *Szirmay* grófnő lilaszín selyem kosztümje is, a melyhez a kis csipkekalap kitünően illett.

A hercegi család egyenest a sátor alá ment, mire előlépett *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter és a következő beszédet mondta:

Császári és királyi főherceg! Fenséges uram! Oly ünnepet ültünk, Fenséges uram, mely Fenséged nagylelkűségét, a nemzethez és Budapest székesfővárosához való kegyességét, áldozatkész ragaszkodását hirdeti. Fenséged családi hagyományaihoz hiven és annak benső fokozásával megmentette a Margitszigetet az enyészettől, paradicsommá változtatta azt és a nagyközönség használatába engedte át. Ezzel sem érte be. Azt akarta, hogy a Duna szeszélyes hullámai és jege se zárják el e szigetet a magyar közönségtől és följárlotta nemesen és kegyesen annak állandó összeköttetését a Mangithiddal, hogy e hid tervezőinek az építés által is jelzett eszméje egy negyedszázad múlva megvalósuljon.

A magyar kormány hálátlanságot és mulasztást követett volna el, ha a nagylelkü ajánlatot és abból az államra eső részt el nem fogadta volna. És miután Ó császári és apostoli Királyi Felségének legmagasabb engedélyét, a törvényhozás hozzájárulását az 1899. VII. t.-cikkkel az előttünk levő mű létesítéséhez a kormány megnyerte, nekem jutott a kiváló szerencse, hogy azt végrehajtsam.

Most e mű létrejött. Hirdeti Fenséged és fenséges családjának közreműködését, együttérzését a magyar székesfővárossal és a nemzettel és hirdeti a magyar székesfőváros és a nemzet el nem évülő háláját Fenséged személye és magas családja iránt, kik mindig példát adnak nekünk a király iránti hűségben és haszneretben. Áldás kell, hogy legyen e művön, melyet ilyen érzelmelek létesítenek; jótékony, hasznos, állandó batása lesz annak a székesfőváros fejlődésére, forgalmára, egészségi viszonyaira; szépségének, vonzóerejének és hírének

emelésére. Engedje meg Fenséged, hogy mindezt a magyar kormány és nemzet nevében Fenségednek mélyen érzett hódoló hálámot kifejezzem és alázattal fölkérjem Fenségedet, hogy e művet a forgalomnak kegyesen átadni méltóztassék.

Isten áldása legyen dicsőségesen uralkodó királyunkon, I. Ferenc József O Felségén, a Felséges uralkodócsaládon, Isten áldása legyen Fenségeden és fenséges családján, Isten áldása legyen e művön, a székesfővároson, szeretett hazánkon és nemzetünkön! (Hosszas lelkes éljenzés.)

József királyi herceg a miniszter szavaira így válaszolt:

Nagyméltóságú miniszter uram! Néhány esztendeje éppen százados évfordulója volt annak, hogy felejthetetlen édes Atyám, *József* nádor, e szigetet, mint kietlen vadont, mint ligetet a Duna közepén vette át. O akkor, szünettel a székesfőváros és Budapest lakossága irányában, kertté alakította át.

Amde azóta sok idő telt el. Budapest székesfővárosa gyönyörűen fejlődött és hatalmasan terjedt és ekeretbe az akkor szigetekert már nem illett bele. *A leghálátlanabb ember lettem volna, ha nem iparkodtam volna a székesfővárosához illeszteni e szigetet. Hiszen itt, e városban nevelkedtem, itt töltöttem boldog gyermekéveimet, itt ifjúkoromat* (Riadó lelkes éljenzés) *és itt keletkezett bennem az az őszinte, benső ragaszkodás, a mely e város minden polgárához fűz. Iparkodtam tehát e szigetet a mai kor szak színvonalára emelni és Isten segítségével sok fáradozás árán némileg sikerült is.*

De volt még egy nagy akadály, a mely annyira megnehezítette Budapest polgárságának e sziget megközelítését: csak vízi út állott rendelkezésre és emnélfogva éppen azok, a kik egész napon át a városban végzik fáradságos munkájukat és azután keresnek egy helyet, a hol jó levegőben üdülhetnek, csak nehezen, nagy idővesztéssel és kevés kényelemmel férhettek hozzá. Ezen most segítve van. A magyar királyi kormány, a mely tiszta hazafiságtól áthatva, minden alkalmat fölhasznál arra, hogy az ország javát előmozdítsa, hogy e székesfővárost emelje és minden jó és hazafias törekvésében támogassa, létrehozta e hidat, egy oly remekművet, a mely Budapest székesfővárosának ebbe a kertembe könnyü utat nyitott.

Fogadja ezért a magyar kormány legőszintébb, legbensőbb hálámot. Fogadja főképpen Nagyméltóságod legőszintébb köszönetemet azért a buzgóságért és erélyért, a melylyel most az utolsó időkben e mű létesítését előmozdította. Fogadják hálámot mindazok az urak, a kik e mű létesítésében szakértően és szorgalommal buzgókodtak. Az Ur Isten áldása legyen e művön, de legyen mindazokon is, a kik annak létrehozásában közreműködtek és mindenekfölött a magyar kormányon, a mely mindenkor hazánk javát mozditja elő. Isten éltesse a magyar kormányt és azokat, a kik e hid építésében közreműködtek. (Élénk éljenzés.) Uraim! Engedjék meg, hogy mint e sziget birtokosa ezen a hidon önöket átvezessem az én földemre és ott kedves vendégeimül láthassam. (Viharos, lelkes éljenzés.)

Nehéz leírni e szavak hatását. A királyi herceg katonás keménységgel beszélt, de minden szavából kiértett, hogy e szavak magyar szívből fakadnak. Magyaros előadása s az a meleg szeretet, a melylyel Budapestről beszélt, föllekesített mindenkit. Mikor boldog gyermekéveiről, ifjuságáról, a fővárosi polgársághoz való ragaszkodásáról szólt, Budapest polgármesterei csillogó szemmel néztek össze s önkéntelenül kitört ajkukon az éljenzés, a mely sokáig megakasztotta azután a szép beszédet.

A mikor pedig vége lett a dikciónak, a kir. herceg leszállt s egyet sodort a bajuszán, azután tréfálkozva kérdezte az üdvözlésére siető miniszterelnöktől:

— Az ám, de mit mond majd a *Wlassics*? Annak a kritikájától félek legjobban.

A kultuszminiszter a legprecízebben meghajolt, de a fenséges ur csak tovább folytatta:

— Nono, mikor legutóbb a mentőknél találkoztunk, akkor is láttam, hogy készült valami kritikára.

A kereskedelmi miniszter most a hercegi párnak bemutatta államtitkárait, *Nagy* Ferenc drt és *Csörgheő* Gyulát, továbbá a hidépítés vezetőit és

a vállalkozókat. A kir. herceg kezét fogott mindenikkel, a hercegasszony pedig kézsókra nyújtotta jobbát. A bemutatások után a társaság újra végigsétált a hidon. A zenekar folyton az osztrák néphimnusz harsogta, s ennek hangjai mellett lépdelték végig a hidon, elül *József* kir. herceg *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszterrel, majd *Klotild* kir. hercegasszony *Szell* Kálmán miniszterelnökkel, majd *József Ágost* kir. herceg és *Erzsébet* kir. hercegnő, velök a kormány tagjai, *Lobkovitz* herceg hadtestparancsnok és az egész gyülekezet. Visszafelé utjuk a szigetre vitt.

A királyi herceg ebédje.

A szigeten a hercegi család vendégeivel az alsó vendéglő terraszán várakozott a hat órai ebédre. A miniszterek, sőt *Wekerle* is egy pillanatra eltűntek s mikor a kegyelmes urak újra föl-vonultak, mindenki gyönyörködhetett a kabinet színváltozásában. A nehéz, forró diszruhák helyett könnyű és kényelmes frakk feszült rajtok s a szárnya alól kikandikált a Szent István vagy Lipót-rend színes selyem-esarpja.

A királyi herceg a várakozás minden percét vendégeinek szentelte. Sorra szólított a valamenyit s közben maga is áldozott a kényelemnek. Nehéz tolforgós csakóját ugyanis egy szijas skatulya mélyébe rejtette, a melyet hűségesen hordott a nyomában délceg huszára. A híres hercegi huszár ma legfestőbb alakja volt e színekben bővelkedő társaságnak. Violába játszó, piros posztóju atilláján sűrű ezüstsujtás csillogott s jártában megroppant a padló sarga csizmája alatt.

Egész kis udvar gyűlt ezalatt atillás és frakkos urakból *Erzsébet* hercegisasszony körül. Fényessége volt a társaságnak ez a bájos fiatal leány, a ki nyájas mosolyal ismerkedett a vendég urakkal. *Szirmay* Sarolta grófnő, a hercegisasszony udvarhölgye az udvari etikett minden finomságával intette maga elé azokat az urakat, a kiket a hercegisasszonynak bemutatott. Az első volt ezek közül *Czirály* Antal gróf, azután sorra következtek a társaság legdaliásabb urai: *Tallán* Béla, *Nemeskéri Kiss* Pál, *Gromon* Dezső, *Rudnay* főkapitány és néhány huszártiszt.

Klotild hercegasszony a miniszterekkel beszélgetett, majd hirtelen *Wekerle*hez sietett, s ott vele s *Cseh* Ervin és *Plósz* Sándor miniszterekkel maradt, míg asztalhoz ültek. *József Ágost* kir. herceg legtöbb idejét a kormányelnöknek szentelte, akivel *József* kir. herceg is sokáig beszélgetett a párisi kiállításról. A fontos házigazda még *Hegedüs* minisztert, *Konkoly-Thege* Miklós képviselőt üdvözölte, s végül hosszasan társalgott *Nagelmackers* Henriekkel, a nemzetközi hálókocsitársaság elnökével. Ez a hatalmas szakállu, sok kintetetéssel ékes uriember nagy faktora a nemzetközi idegenforgalomnak. Egymaga többet tehet a szigert mint száz toll és temérdek anket együttvéve, s hisszük is, hogy mai látogatása meghozza eredményét.

A sziget jövője járt az eszünkben, a mikor a főkomornyik szertartásos eleganciával jelentette, hogy tálnak. A honvédenekar, a mely a vendéglő előtt félkörben sorakozott, rázendített a lotaringiai indulóra s ennek hangjai mellett asztalhoz ült a társaság. Nyolcvan lehettek, köztük a már felsorolt előkelőségeken s a sziget vezető emberein kívül a sajtó képviselői, a kiket a királyi herceg a kereskedelmi miniszter közvetítésével hívott vendégül.

A középső hosszú asztal fejeán *Klotild* hercegasszony ült. Jobbra tőle *Szell* Kálmán miniszterelnök, azután *Erzsébet* hercegnő, mellette *Wlassics* miniszter, azután *Wekerle* Sándor, *Graenzenstein* Béla, *Libits* Adolf. Balkézről *Hegedüs* Sándor ült a királyi hercegasszony mellett, azután *József Ágost* kir. herceg következett s tovább *Darányi* Ignác és *Perczel* Dezső. Szemben velök ez volt a beosztás: *József* királyi hercegtől jobbra *Lobkovitz* herceg ült *Szirmay* grófnő mellett, azontul pedig *Plósz* Sándor igazságügyminiszter, majd *Gromon* Dezső és *Márkus* József főpolgármester következett. Balkéz felől *Lukács* pénzügyminiszter, *Bolla* altábornagy, *Nemeskéri Kiss* Pál államtitkár és *Ludvig* Gyula ült. Az asztal két oldalszárnyán a többi meghívott vendég foglalt helyet.

Az asztal diszitése rendkívül izléses volt. Az

abroszon egész rétege illatozott a rózsának és violának, a mi igen tetszetős volt, épp úgy, mint a többi virágdisz az ünnepen, a melyet *Magyar* György, a Margitsziget jó izléséről híres főkértésze rendezett el mindenfelé. Az ebéd pazar ételsora kitűnő konyhából került ki s az italok közül sokan megemlegetik a pompás magyar sauvignon-bort s a különféle finom aperitif St. Julien és francia pezsgó után élvezett ősi, igazi tokaji bort.

Tóztok nem voltak s ez csak fokozta a jó kedvet, a mely asztalbortás után a társaságban elterjedt. A kávé és likőrök a terraszon szolgálták föl s a hercegi család ismét a legfesztelenebb kedvességgel vegyült vendégei közé. *József* kir. herceg az atillájából elővett egy pettyes, könnyű szivart s a főpolgármester vaskos havannájáról szerzett tüzet hozzá. Azután *Lukács* pénzügyminiszterhez fordult s vele beszélgetett hosszasan, majd újságíró vendégeit szólította meg s mindenikhez volt egy nyájas, szíves szava.

Feledhetetlenül szép percek voltak ezek. A terrasz előtt beláthatatlan embertömeg font gyűrűt a honvéd zenekar körül s *Bachó* karmester sorra dirigálta a szebbnél-szebb magyar nótákat. Már az ebédnél is nagy vidámságot keltett, mikor a honvédzene a program szerint eljátszotta *Dankó* Pista nótáit s a pompás alföldi nóták során udvarképessé lett a híres *Dankó-Gárdonyi* nóta, a mely *Göre* Gábornak ezt a szavajárását ismétli:

Hasonló jókat kívánok!

Ebéd után már nem is hallottunk magyar népdalnál egyebet. *Klotild* kir. hercegnő és *Erzsébet* hercegisasszony föltett kalappal, utrakészen alig tudtak megválni az andalító muzsikától; *József* kir. herceg pedig elmenőben megszólította, meg is dicsérte *Bachó* karmestert.

Kilenc órakor azután elrobogott a négylovas hintó s a hercegi család a közönség és a vendégek szerető éljenzésétől kísérvé, elhajatott a szigetről. Az új hidon már akkor tarka ivlámpák sokasága égett, a hidig nyuló földnyelv képe sötétben tükröződött vissza a Duna vizéből.

Lassan-lassan a vendégek is elszéledtek s a sziget ismét a régi bennszülötteké lett, a kik elmerengtek azon, hogy vajjon nyert-e vagy veszített poéziséből az új hid révén a főváros arája, a szép Margitsziget?

A király születésnapja.

Budapest, aug. 20.

Elmult a fővárosban a király születésnapjára rendezett ünnepség s alább sorra szedjük azokat a tudósításokat, a melyeket a vidékről és a külföldről kaptunk, a hol szintén lelkesen ünnepelték jószágos uralkodónkat.

A vidék ünnepe.

Balatonfüred. A király születésnapján ünnepi mise volt, a melyet *Halbik* Ciprián tihanyi apát mondott. Délben diszebed volt a nagyvendéglőben, a melyen *Horánszky* Nándor képviselő köszöntötte föl a királyt. Nagyhatású beszédét azzal kezdte, hogy a magyar nemzet mindig az alkotmányos királyságban kereste és találta meg állami életének és fejlődésének biztosítékát. Aztán így folytatta:

Bármily kicsinyes és szűkkeblű felekezeti versengések és egyfelől féltékenységek, másfelől pedig káros tulbuzgóság vegyüljenek is bele a mai közéletbe, a mit én mint a felekezeti béke s az állam minden polgárával szemben az egyenletes elbánás törhetetlen híve csak sajnálattal említek, gyöngeségnek, hálátlanságnak és politikai féltékenységnek tartanám ki nem mondani, hogy a magyar állam megalapításának és szilárd alapokra fektetésének érdeme Szent István bátor politikájának sikeréhez fűződik, mert e nélkül az események ereje rég letörülte volna a nemzetet Európa térfekéről és aligha az örökfeledés moha nem takarná ma már azokat a történelmi emlékeket is, melyek azt hirdették volna, hogy e földön valaha magyar élt és uralkodott. Ki lehet, és ki kell ezt mondani, mert a nemzet az ő történelmi hagyományaihoz semmiféle muló és időleges gyöngeségek legyezgetése miatt hűtlen nem lehet, mert hiszen örök igazság marad az minden időkre, hogy föld nélkül ország, történelmi múlt nélkül nemzeti dicsőség nem létezik. Az alkotmányos királyság ezt iskolájában nevekedett a nemzet századokon keresztül és így a monarchikus eszme nemcsak révéré vált, de érzelmeivel és gondolkozásával, tehát szívével és agyával teljesen összeforrott. Hogy mily érték, mily nagy kincs van ebben a korona és a nemzet kezei között, azt történelmünk lapjai örömeiben és